

Afsluttende rapport Sprogpakken: 29092010 til 28092012

Indhold

Opgaven	2
Opgaveløsningen.....	3
Vidensgrundlag	3
Samarbejde med landets kommuner	3
Information om Gåhjæmmøder	3
Efteruddannelsesforløb.....	4
Videregående efteruddannelsesforløb	4
Evaluering og kvalitetssikring	4
Nationalt underviserkorps	4
Hjemmesiden	5
Projektets organisering og drift	5
Projektgruppen	5
Opdragsgiver	5
Konsortiegruppen	5
Følgegruppen	5
Ekspertgruppen.....	6
Projektets faser	6
Udviklingsfasen oktober 2010 til august 2011	6
Etablering under pres.....	6
Forskningsviden/professionsviden.....	6
Målgrupper	6
Pilotforløb	7
Kommunesamarbejde.....	7
Gennemførelsesfasen august 2011 til september 2012	7
4-dages-kurserne	7
6-dages-kurserne	8
Konsulentbesøgene.....	8
Spørgsmål til kommunerne	8

Opgaven

Servicestyrelsen, nu Socialstyrelsen, valgte september 2010 at give opgaven "Efteruddannelse, temadage og undervisningsmateriale om børns sprog" til et konsortium bestående af Center for offentlig kompetenceudvikling COK, Syddansk Universitet, Center for børnesprog, Professionshøjskolen UC VIA, Professionshøjskolen UC Lillebælt og Professionshøjskolen UCC. Begrundelsen for valget var bl.a. at "Opgaveløsningen vidner om god opgaveforståelse", "... et design, der virker realistisk og gennemførbart", "... tæt kendskab til daginstitutionerne og den pædagogiske praksis" og endelig "forventes tilbudsgiver at kunne løse opgaven på et højt niveau på baggrund af de kvalifikationer, der beskrives i tilbuddet" (fra brev af 29.09.2010). Følgende rapport beskriver, hvordan der er arbejdet med opgavens leverancer (og delleverancer) i de forløbne 2 år.

Formålet med efteruddannelsen, formuleret i finanslovsaftalen for 2010, var "at opkvalificere det pædagogisk uddannede personale i dagtilbud med henblik på at give dem viden og redskaber, så de bliver i stand til at;

- *identificere de børn, hvor der er en formodning om, at de har behov for sprogstimulering, og*
- *vælge den indsats og pædagogiske aktivitet/metode, der skal iværksættes på baggrund af sprogvurderingens resultater"*

En væsentlig del af arbejdet med at understøtte børns sprog består i at vejlede forældre om, hvordan de kan skabe et godt sprogligt miljø i hjemmet. Efteruddannelsespakken skal derfor ligeledes have fokus på, hvordan det pædagogiske personale indgår i dialog og samarbejde med forældrene om deres barns sproglige udvikling". (Udbud s. 9 & 10).

I afsnit 3.4 præciseres formålet: "Formålet med efteruddannelsespakken er at iværksætte en generel opkvalificering af det pædagogiske personales arbejde med børns sprog i dagtilbudsalderen, herunder at sikre implementering af de nye regler om sprogvurdering og sprogstimulering" (Udbud s. 11)

Indholdet i efteruddannelsespakken, skal baseres på "den nyeste viden og forskning om børns sprog" og give deltagerne;

- *"Øget viden om børns sprog og sproglige udvikling,*
- *viden om, hvornår et barn viser tegn på, at det kan have behov for en mere målrettet og systematisk sprogindsats, samt*
- *konkrete redskaber, der kan implementeres i den pædagogiske praksis i dagtilbuddene med henblik på at understøtte børns sproglige kompetencer" (Udbud s. 12)*

Efteruddannelsespakken består herefter af følgende elementer:

- 1. Udvikling, afprøvning og afholdelse af efteruddannelsesforløb med kursusmateriale til daginstitutionspersonale m.v.**
- 2. Udvikling, afprøvning og afholdelse af et videregående efteruddannelsesforløb med kursusmateriale til nøglepersoner, herunder inspirationsmateriale til brug for nøglepersonernes arbejde med at vejlede og understøtte dagtilbudspersonalet.**
- 3. Tilrettelæggelse og afholdelse af temadage i kommunerne**

Opgaveløsningen

I opgaveløsningen har konsortiet (herefter Projektet) lagt vægt på at opfylde ovenstående på følgende vis:

Vidensgrundlag

Center for Børns Sprog, SDU udarbejdede et systematisk review, der efterfølgende blev bearbejdet og omsat til evidensbaseret viden, metoder og redskaber som kan fungere i en dansk pædagogisk kontekst. Der blev endvidere udarbejdet en oversigt over moderne teorier om barnets sprogtilegnelse. Endelig blev der foretaget en praksiskortlægning. Materialet er lagt på projektets hjemmeside.

Samarbejde med landets kommuner

De tre professionshøjskoler udgør langt den største leverandør af undervisning og kompetenceudvikling i forhold til pædagogisk personale og har kontakt til langt størstedelen af de 98 kommuner godt suppleret med COK's landsdækkende kursusvirksomhed på forvaltnings- og institutionsniveau. Samtlige 98 kommuner er på chefniveau blevet kontaktet dels via markedsføringsmateriale og dels via personlig kontakt i form af fysiske møder og/eller telefon/mail.

Der er afholdt Temadage (Gåhjemmøder), efteruddannelsesforløb (4-dages-kurser) samt samarbejdende møder i form af

- 1) formøde med dagtilbudschef/substitut,
- 2) nøglepersons/konsulentmøder samt
- 3) afsluttende/opfølgende møde med dagtilbudschef eller lign)

Alle er afholdt lokalt i kommunerne. Der er afholdt videregående uddannelsesforløb (6-dages-kurser) organiseret i hold på tværs i kommunerne og alle nøglepersoner er tilbudt 2 konsulentbesøg, som jævnfør ovenstående er afholdt lokalt. Endelig har professionshøjskolernes administrative personale haft kontakt med kommunerne i den konkrete tilrettelæggelse af gåhjemmøder og kurser, ligesom flere undervisere har haft kontakt til kommunerne forud for den konkrete undervisning på 4-dages-kurserne.

Information om Gåhjemmøder

Der blev udarbejdet orienterende/markedsføringsmateriale om Sprogpakken, som blev udsendt januar 2011. Materialet blev siden suppleret med tilbuddet om afholdelse af Gåhjemmøder for bl.a.

"Daginstitutionsledere, pædagogisk personale i daginstitutionerne herunder pædagogmedhjælpere og nøglepersoner"(udbud s.26). Gåhjemmødernes formål var at give *"indblik i lovgivningen om sprogvurdering og sprogstimulering"* (Udbud s. 20) samt introducere til Sprogpakken generelt. Dagtilbudschefen eller en substitut for samme blev bedt om at være mødets vært for at sikre koblingen til kommunes egne indsatser på området. Et omfattende materiale blev udarbejdet mhp. at sikre kvaliteten af mødernes indhold. Der er afholdt 99 Gåhjemmøder på landsplan.¹

Der er endvidere udviklet en hjemmeside www.sprogpakken.dk, hvor alt materiale er uploadet.

¹ Se bilag 1 for dokumentation

Efteruddannelsesforløb

Der er udviklet kurser og materiale til efteruddannelsesforløb (4-dages-kursus) for dagtilbudspersonale m.v. Foråret 2011 blev der afholdt 3 pilotforløb (ét forløb i hver af de tre områder som naturligt dækkes af de tre professionshøjskoler), for at få så forskellige tilbagemeldinger som muligt. Pilotforløbene var med til at kvalificere det egentlige materiale, som blev endeligt godkendt august 2011. Materialet består af tekster, visuelle tekster, slides til undervisning, opgaver og film. Alt er at finde på hjemmesiden og kan således også bruges fremadrettet. Der er afholdt 286 kurser² på landsplan og i alt 6959 kursister³ har gennemført 4 – dages kurset med tilstedeværelse mindst 75% af tiden samt løst en praksisopgave midt i forløbet.

Videregående efteruddannelsesforløb

Der er udviklet kurser og materiale til et videregående efteruddannelsesforløb (6 – dages kurset) for nøglepersoner. Foråret 2011 blev der afholdt 1 pilotforløb for at kvalificere det egentlige materiale, der blev endelig godkendt august 2011. Materialet består af tekster, visuelle tekster, slides til undervisning, opgaver og film. Der er endvidere henvisning til enkelte andre tekster til videre studier. Alt er at finde på hjemmesiden og kan ligeledes bruges fremadrettet. Der er afholdt 20 kurser⁴ på landsplan og i alt 456 kursister⁵ har gennemført 6 – dages kurset med tilstedeværelse mindst 75% af tiden samt løst to praksisopgaver i forløbet.

Evaluering og kvalitetssikring

Der er udviklet kvalitetsmapper på samtlige delleverancer:

- 1) Formøde med dagtilbudschef/substitut
- 2) Afholdelse af Gåhjemmøde
- 3) 4-dages-kursus (udfyldt af undervisere)
- 4) 6-dages-kursus (udfyldt af undervisere)
- 5) Konsulentsbesøg for nøglepersoner⁶

Der er endvidere udviklet elektronisk evalueringsskema til deltagerne på de to kurser. Formålet med evalueringen er at måle tilfredsheden med kursets indhold og afholdelse. Begge kurser får en høj score, dog scorer 4-dages-kurset⁷ væsentlig højere end 6-dages-kurset⁸.

Nationalt underviserkorps

De tre professionshøjskoler har hver især bidraget med egne undervisere til såvel 4-dages-kurserne som til 6-dages-kurserne. Underviserne har deltaget i et fælles undervisningsforløb a ca. 40 lektioner samt i et midtvejsseminar januar 2012. Underviserne har været organiseret i teams og har også deltaget i lokale underviser møder undervejs. Der har været enkelte udskiftninger undervejs og nye undervisere har derfor deltaget i et mentorforløb organiseret lokalt.

² Se bilag 2a + 2b + 2c for dokumentation

³ Se bilag 2a + 2b + 2c for dokumentation samt bilag 2d for begrundelse af dokumentationsform

⁴ Se bilag 3a + 3b + 3c for dokumentation

⁵ Se bilag 3a + 3b + 3c for dokumentation

⁶ UCC har også brugt lokal femstillet kvalitetsmappe for opfølgende besøg

⁷ Se bilag 4 for opgørelse på landsplan

⁸ Se bilag 5 for opgørelse på landsplan

Hjemmesiden

Sprogpakken har sin egen hjemmeside. På siden ligger, som ovenfor nævnt, alt materiale fra forskning, praksiskortlægning, materialer til gåhjemmøder, 4 – dages kurser og 6 – dages kurser. Kursusplaner, film samt materiale til forældre⁹. Siden har endvidere været brugt til at annoncere datoer for Gåhjemmøder og kurser samt et tilfredshedsbarometer udledt af evalueringerne. Siden er blevet brugt flittigt og har således haft over 33.839 unikke besøgende¹⁰ siden december 2012.

Projektets organisering og drift

Det er 2 år siden at Socialstyrelsen overgav arbejdet med – det der nu har manifesteret sig som – Sprogpakken til konsortiet. Projektgruppen har hentet arbejdskraft i hver deres institutioner og desuden samarbejdet med Socialstyrelsen, Konsortiegruppen, Følgegruppen og en kort tid også Ekspertgruppen.

Projektgruppen

Den daglige drift af projektet har været varetaget af en projektgruppe med deltagere fra de fem partnere samt en projektleder ansat i Professionshøjskolen UCC. UCC har haft det overordnede ansvar for projektledelsen. Projektgruppen har bestået af: Lotte Hestbæk, COK, Dorthe Bleses fra CfB SDU, Birte Nielsen Professionshøjskolen UC VIA, Kirsten Hillman Professionshøjskolen UC Lillebælt og Margit Nygaard Mikkelsen Professionshøjskolen UCC samt projektleder Tina Düsterdich Professionshøjskolen UCC.

Opdragsgiver

Fra Socialstyrelsen har både Fuldmægtig Holger Kristoffersen og Fagchef Anne Melchior Hansen været gennemgående samarbejdspartnere i et tæt og givtigt samarbejde. I perioder næsten dagligt, men som oftest på ugebasis.

Konsortiegruppen

Konsortiegruppen repræsenterer cheferne fra de fem partnerinstitutioner. Leder af konsortiegruppen var til en start Institutleder Aage Nipper, nu efterfulgt af Programleder Hanne Toft fra UCC. Desuden deltager Hannah Arlien-Søborg fra COK, Steffen Nordahl Lund fra SDU, Poul Erik Philipsen fra Professionshøjskolen UC VIA og Kirsten Hillman fra Professionshøjskolen UC Lillebælt. Konsortiegruppen har været samlet 3 – 4 gange undervejs og har et afsluttende og afrundende møde til gode. Konsortiegruppen er løbende blevet orienteret af projektleder samt af egne deltagere om projektet.

Følgegruppen

Følgegruppen har holdt i alt 3 møder med deltagelse af repræsentanter fra; Socialstyrelsen Holger Kristoffersen, Socialministeriet Louise Schmidt Rasch, Børne- og kulturchefernes forening Dorte Bloch, BUPL Pauline Ansel-Henry, FOA Birgit Stechmann og fra Projektgruppen Margit Nygaard Mikkelsen. Møderne har hovedsagelig haft en orienterende karakter.

⁹ Forældredelens tekstmateriale blev foråret 2012 oversat til 9 sprog.

¹⁰ Se bilag 6a + 6b + 6c for webstatistik

Ekspertgruppen

Projektgruppen m.fl. har mødt Ekspertgruppen to gange i forløbet. Ekspertgruppen har hovedsagelig givet input i forhold til udvikling af undervisningsmateriale. Ekspertgruppen har haft deltagelse af; Unni Espenakk, programleder Bredtved Kompetancecenter Oslo, Thomas Illum Hansen, centerleder, phd Nationalt Videncenter for Læremidler, Klara Korsgaard, centerleder Nationalt Videncenter for Læsning, Kristian Kristoffersen, Professor ved Institut for Lingvistik og Nordiske Studier Oslo Universitet samt Anders Skriver Jensen for Stig Broström.

Projektets faser

Projektet bestod (naturligt) af to faser: En udviklingsfase og en gennemførselsfase og der har været tryk på fra dag ét.

Udviklingsfasen oktober 2010 til august 2011

Som ovenfor beskrevet har perioden været præget af følgende;

- Endelig etablering af projektorganisering, samarbejdsflader internt og eksternt
- Forskning, praksiskortlægning samt udvikling af koncept for kurser, gåhjemmøder, div. materialer samt kommunikation til omverden angående projektet
- Kontakt til kommunerne
- Etablering af underviserkorps

Etablering under pres

Meget foregik mere eller mindre på samme tid. I et fremtidsperspektiv kunne det være givtig på flere planer, hvis der blev sat mere tid af til et så omfattende projekt som dette projekt har været. Reelt var det meget vigtigt at forskning og praksiskortlægning kunne gennemføres og afsluttes inden alle de andre aktiviteter skulle i gang, sådan blev det desværre ikke. Tidspreset gjorde, at kommunerne skulle kontaktes inden vi rigtig vidste, hvad vi kunne tilbyde – på indholdssiden. Gåhjemmøderne, som dels skulle handle om ændringerne i dagtilbudsloven og dels skulle introducere til Sprogpakken, skulle i gang foråret 2011 og indeholde oplæg om den kommende Sprogpakkes indhold. Kurser og materiale, der i høj grad skulle begrundes i forskningen, kunne ikke vente på den endelige afslutning, hvorfor en gruppe måtte arbejde på et til en start meget tyndt grundlag. Det underviserkorps, som skulle være klar til at undervise efteråret 2011, skulle både rekrutteres og indføres i et indhold, som endnu ikke var helt på plads.

Forskningsviden/professionsviden

Desuden blev det en klar erkendelse internt i projektet, at det er svært at omsætte forskningsviden direkte til professionsviden specielt i kursusform. Det kan lade sig gøre, og vi synes det er lykkedes, men oversættelsesarbejdet har krævet mange ressourcer, og også her kunne et mindre tidspres have lettet arbejdet.

Målgrupper

Dernæst har målgruppespørgsmålet også fyldt en del, både i forhold til begge kurser og også i forhold til gåhjemmøderne. I Udbuddet lægges der op til at Gåhjemmøderne i deres målgruppeorientering kan differentieres. Projektet valgte ikke at differentiere. Det betød at der dels var endog meget forskellige

Tina Düsterdich, UCC, 28.09.2012

målgrupper, men også at kommunens samlede indsats på sprogområdet fik betydning for, hvordan indholdet, som det først var tænkt, blev modtaget. På Gåhjæmmøderne mødte pædagoger, pædagogmedhjælpere, ledere, sprogvejledere (med og uden formel uddannelse), tale-hørpædagoger, pædagogiske konsulenter, bibliotekarer, sundhedsplejersker mm op. Fagpersoner – professionelle som havde interesse men også vidt forskellige faglige forudsætninger. Heldigvis var både de konsulenter og studentermedhjælpere, som forestod gåhjæmmøderne, hurtige til at gentænke indhold og Socialstyrelsen deltog velvilligt i en lidt løsere struktur på møderne, så møderne kom til at fremstå mere deltagerorienteret end i deres første meget fast struktur. Det virkede til gengæld godt at holde møderne med en samlet deltagerenskab på tværs, det krævede bare stor afkodning af det grundlæggende faglige niveau hver gang.

Pilotforløb

I forhold til kurserne og undervisningsmaterialet, så blev der foråret 2011 afholdt pilotforløb, som tidligere beskrevet. Der blev lavet en grundig evaluering og på baggrund af denne kunne en sidste revidering igangsættes. Der blev arbejdet intenst lige til en allersidste deadline medio august. På samme tid blev det sidste underviserseminar i form af en Kick-off afholdt i Vejle. De første undervisere fik en ilddåb i det både 6-dages-kurser og 4-dages-kurser gik i gang slut august 2011.

Kommunesamarbejde

Det var, som nævnt, en udfordring at kontakte kommunerne og forklare dem, hvad nyt Sprogpakken kunne bringe dem i deres arbejde med børns sproglige udvikling. Indsatsen omkring børns sproglige udvikling er meget differentieret og kommunerne var skeptiske i forhold til, at kommuner alle skulle indføres på samme vis, uanset om de havde haft sprog som indsatsområde i flere år, eller om det var et kommende indsatsområde. Tre kommuner kunne ikke bruge Sprogpakken, som den blev præsenteret, de sagde pænt nej tak. De resterende 95 kommuner har overvejende været rigtig tilfredse med Sprogpakken, som det fremgår af de beretninger som de tre professionshøjskoler har udarbejdet¹¹.

Gennemførselsfasen august 2011 til september 2012

De sidste kommuner blev kontaktet efteråret 2011 og herefter var det muligt for de tre professionshøjskoler at tilrettelægge både 6-dages-kurserne som gik på tværs af kommunerne og 4-dages-kurserne, som stort set alle blev afholdt i de enkelte kommuner – på godt og ondt. Deltagerne på landsplan er budt forskelligt i forhold til de lokale undervisningsforhold, muligheden for (især for undervisere)¹² at benytte IT samt forplejning. I det store hele har der været tilfredshed med forholdene, men der er også historier om det modsatte.

4-dages-kurserne

Som det fremgår at de afsluttende rapporter fra professionshøjskolerne, så har arbejdet med 4-dages-kurserne givet undviserne nye erfaringer. Fra VIA skrives der at "*Langt de fleste undervisere giver udtryk for at undervisningsmaterialet har været passende og velfungerende*" (Bilag 7a s.1), og fra UCL gives der "*udtryk for, at det har været en positiv opgave*" (Bilag 7c s.1). Fra UCC gives der udtryk for at undvisernes "*frihed til at prioritere de enkelte slides inden for rammen af de emner, der skulle arbejdes med...*" (Bilag 7e s.2) gjorde, at undviserne i højere grad kunne "*anvende materialet bedst muligt*" (Bilag 7e s.2).

¹¹ Se Bilag 7a+b for Professionshøjskolen UC VIAs beretning, Bilag 7c+d for Professionshøjskolen UC Lillebælt beretning og Bilag 7e for Professionshøjskolen UCC beretning

¹² Se bl.a. afsluttende beretninger fra UCC og VIA

Generelt må det konkluderes at 4-dages-kurserne har været en stor succes. *"Underviserne har udtrykt glæde ved at møde kursister, der var begejstrede og glade for Sprogpackens budskab"*(Bilag 7e s.4), og 90%¹³ af de 73,6% som har besvaret evalueringerne, ville anbefale kurset til andre.

4-dages-kurserne blev, for de flestes vedkommende, afholdt i forlængelse af 6-dages-kurserne.

6-dages-kurserne

Stort set alle nøglepersoner var i gang med eller havde afsluttet deres kursus inden afholdes af de lokale 4-dages-kurser. 6-dages-kurserne har ikke haft den helt samme succes som 4-dages-kurserne, hvilket for en stor del tilskrives den langt mere differentieret målgruppen. UCL's undervisere har fundet *"materialet mangelfuldt"*(Bilag 7c s. 1) og UCC's undervisere har fundet sprog materialet omfattende og *"vanskeligt at tilpasse de mange forskellige målgrupper"*(Bilag 7e s.3). Evalueringerne¹⁴ viser dog at 69% ud af en svarprocent på 71,4 ville anbefale kurset til andre.

Konsulentbesøgene

Langt størstedelen af nøglepersonerne/kommunerne har valgt at tage imod tilbud om op til 2 konsulentbesøg i forlængelse af 6-dages-kurset, med det formål at *"Styrke forbindelsen mellem nøglepersonernes individuelle læreprocesser, det pædagogiske personales deltagelse i 4-dages-kurser og konkret kommunale udviklingsperspektiver på det pædagogiske arbejde med børns sprog på et individ, institutionelt samt kommunalt organisatorisk niveau"*(Bilag 7d s.1). Møderne er forløbet meget *"forskelligt alt efter nøglepersonens tilknytning og opgave på kommunalt niveau"*(Bilag 7b s.2) og det har ikke altid været klart for nøglepersonerne, hvad der blev forventet af dem, eller hvad de kunne forvente at skulle gøre. *"Flere kommuner efterlyser mere håndfaste og konkrete dessiner i forhold til udvælgelsen af nøglepersoner, hvis de igen skulle deltage i et sprogpakkelignende koncept"*(Bilag 7e s.6), samtidig med at *"Vigtigheden af at uddanne nøglepersoner understreges"*(Bilag 7e s.6). *"Flere kommuner giver udtryk for, at Sprogpakken har ført til et større samarbejde mellem forskellige personalegrupper og forskellige områder i forvaltningen der arbejder med de 0-5/8årige børn"*(Bilag 7b s.2), hvilket fører hen til kommunernes egne vurderinger af Sprogpakken.

Spørgsmål til kommunerne

Socialstyrelsen bad afslutningsvis professionshøjskolerne om at stille kommunerne 4 spørgsmål mhp. at få en fornemmelse af, hvordan der er arbejdet med implementering af Sprogpakken. De tre professionshøjskoler har lavet hver sin opsamling som fremgår af bilagene 7a + 7b + 7c + 7d + 7e. Afslutningsvis et kort resume på tværs af de 3 rapporter.

Hvor meget har arbejdet med implementeringen af Sprogpakken fyldt i det seneste år?

Generelt skønnes det at kommunerne har *"arbejdet seriøst og målrettet med opfølgning og implementering af Sprogpackens firedagskurser. Dette arbejde er bl.a. sket på baggrund af kommunens udarbejdede planer og projekter fra seksdages kurserne"*(Bilag 7d s.2). Selvom VIA også giver udtryk for *"at 'meget' er en temmelig forskellig størrelse fra kommune til kommune"*(Bilag 7b s.1).

¹³ Se Bilag 4 for evaluering af 4-dages kurserne slutscore.

¹⁴ Se Bilag 5 for evaluering af 6-dages kurserne slutscore.

Tina Düsterdich, UCC, 28.09.2012

Hvor meget forventer I, at dette arbejde vil fylde i det kommende år?

Også her er det generelle svar at kommunerne *"forventer at arbejdet også vil fylde meget i de kommende år"* (Bilag 7b s.1), hvilket understøttes når det efterfølgende spørgsmål konkret spørger til, hvad er der allerede taget initiativ til og dernæst forventninger i et fremadrettet perspektiv.

Hvordan har I organisatorisk understøttet arbejdet med Sprogpakken i kommunen? – og Hvilke fremtidige planer har I for organisatorisk understøttelse af Sprogpakken?¹⁵

Først og fremmest har der været fokus på dannelse af særlige sprognetwork på tværs af institutionerne. En del af kommunerne havde network i forvejen. Enten blev disse inddraget direkte i arbejdet eller også opstod der et ekstra korps af videnspersoner. Andre kommuner benyttede lejligheden til at få gang i også dette arbejde. Networkenes formål er at fastholde begejstringen for sprogarbejdet, udvikle flere ideer og skabe rum for reel erfaringsudveksling.

Flere nævner også samarbejdet på tværs af faggrupper i kommunerne, samarbejde i den interne kommunale struktur som et område, der skal prioriteres. Fx vuggestue, dagpleje, børnehaveklasse, SFO/fritidshjem, børnebibliotekarer, tale- og hørelærere, konsulenter mm

Der er ifølge kommunerne, og dette spores også hos deltagerne, behov for på en eller anden måde at holde "gryden i kog". Sprogpakken har på mange måder været inspirerende for det pædagogiske miljø, uanset om deltagerne (fortrinsvis på 4-dages-kurserne) har nikket genkendende til stoffet eller fundet det nyt og spændende. Flere nøglepersoner har således givet udtryk for, at Sprogpakken har givet et fælles fagligt fundament. Det bliver spændende at følge de kommunale bestræbelser for at fastholde og udvide interessen, hvis ikke der sættes noget i gang på landsplan, som der også spørges efter.

Der tænkes også i didaktiske kompetencer hos dagtilbudspersonalet, som nu dels har en opgave i at arbejde med strategierne, en opgave som hedder kollegial formidling/igangsættelse af læring hos kolleger og endnu en, som hedder formidling/igangsættelse af læring blandt forældre.

Nøglepersonerne nævnes også som en gruppe, der har brug for sparring og fortsat udvikling enten i network eller via årlige konferencer.

Endelig er det også oplagt at tænke på tværs og i sammenhæng mellem andre og flere pædagogiske indsatsområder (fx inklusion, børnemiljø, motorik, musik mm).

Det er tydeligt at der er lyst og energi til fortsat udvikling på alle niveauer. Sprogarbejdet er ikke slut med Sprogpakken. Som også VIA skriver i deres rapport, er der både undervejs i processen og formentlig også efterfølgende sket en del personaleændringer i kommunerne og igen på forskellige niveauer, så der vil fortsat være brug for supplerende tiltag af forskellig art, med det formål fortsat at understøtte arbejdet med gode sproglige kompetencer:

¹⁵ Spørgsmålene er stærkt overlappende, og de er derfor sat sammen i denne opsummering

Tina Düsterdich, UCC, 28.09.2012

”Gode sproglige kompetencer har vist sig at være afgørende for gennemførelse af både folkeskolen og en ungdomsuddannelse – som igen har afgørende betydning for, om barnet/den unge som voksen kan deltage i samfundet. Forudsætningen for dette er bl.a., at børn allerede inden skolestart understøttes i at udvikle et godt sprog”(Udbud s.12).

Derfor håber vi også at Sprogpakken har været med til dels at løfte det formål og dels at understøtte en praksis, der gør en forskel.

På projektets vegne

Tina Düsterdich
Projektleder Sprogpakken